

NOVETATS ORTOGRÀFIQUES I GRAMATICALS DE L'IEC (I)

Els accents diacrítics

El mes de novembre de 2016 l'[Institut d'Estudis Catalans](#) (IEC) va publicar la nova [Gramàtica de la llengua catalana](#). La presentació de l'obra, el 23 de novembre de 2016, determina l'entrada en vigor de la normativa lingüística que representa.

A aquest fet s'hi afegeix la publicació, també a finals de l'any 2016, de la nova [Ortografia catalana](#) de l'IEC que a principis de l'any 2017 comença a ser vigent. La nova versió de l'ortografia de la llengua catalana recull les normes ortogràfiques que coneixíem fins ara i proposa alguns canvis puntuals que es poden consultar a les fitxes de l'[Optimot](#), les quals es poden extreure totes juntes fent la cerca "[Novetats ortogràfiques 2016](#)". En cada fitxa s'explica una qüestió ortogràfica concreta i s'assenyala quins punts han canviat respecte de la normativa anterior.

Amb aquest comentari lingüístic iniciem una sèrie d'apunts breus sobre l'aplicació de la normativa lingüística continguda en aquestes dues obres. Mitjançant els comentaris us anirem explicant algunes

novetats ortogràfiques i gramaticals. Per aclarir qualsevol dubte en relació amb aquestes píndoles podeu adreçar-vos a llengua.salut@gencat.cat, servei de consultes lingüístiques del Departament de Salut.

En aquest apunt ens centrem en un dels aspectes de les novetats ortogràfiques que ha generat més polèmica mediàtica: els **accents diacrítics**.

Hi ha una sèrie de mots que, tot i que segons les regles d'accentuació no s'haurien d'accentuar, porten un accent distintiu anomenat *accent diacrític* per diferenciar-se d'altres que s'escriuen igual, amb els quals es podrien confondre.

Amb l'edició de la nova *Ortografia catalana* la llista de 150 mots que portaven accent diacrític s'ha reduït a una de **quinze monosíl·labs**.

Cal recordar que llevat d'aquests quinze casos, en què sí que s'escriu l'accent diacrític, la resta de mots monosíl·labs no s'accentuen.

Mots amb accent diacrític

1. **bé:** 'benefici' / adverb, conjunció, interjecció
be: 'anyell' / nom de la lletra *b* [pl. *bes*]

2. **déu:** 'divinitat'
deu: 'font', nombre 10, verb *deure*, verb *dar*

3. **és:** verb *ésser/ser*
es: pronom feble, article salat, nom de la lletra *e* en plural

4. **mà:** 'part terminal del braç'
ma: possessiu

5. **més:** adverb i adjectiu quantitatiu, 'signe de la suma'
mes: 'una dotzena part de l'any', participi del verb *metre*, conjunció, possessiu

6. **món:** 'conjunt de totes les coses creades; la Terra'
mon: possessiu

7. **pèl:** 'vellositat'
pel: contracció de *per + el*

8. **què:** pronom relatiu precedit de preposició, pronom interrogatiu, pronom exclamatiu, 'quid d'una qüestió'
que: pronom relatiu no precedit de preposició, conjunció, adverb i adjectiu quantitatiu

9. **sé:** verb *saber*
se: pronom feble

10. **sí:** adverb afirmatiu, 'afirmació'
si: pronom reflexiu o recíproc, conjunció, nota musical, 'interior'

11. **sòl:** 'superfície del terreny'
sol: astre, nota musical, 'sense companyia', verb *soler*, adverb

12. **són:** verb *ésser/ser*
son: 'acte o ganes de dormir', possessiu, verb *sonar* (balear)

13. **té:** verb *tenir*
te: pronom feble, 'arbust' i 'infusió', nom de la lletra *t*

14. **ús:** 'acció d'usar', verb *usar* (balear i alguerès)
us: pronom feble, nom de la lletra *u* en plural

15. **vós:** pronom fort
vos: pronom feble

Conserven l'accent en plural els mots següents: *béns*, *déus*, *pèls*, *quès*, *sís* i *sòls*.

Volem fer l'observació que, arran del canvi que aporta la nova *Ortografia* en l'àmbit dels accents diacrítics, mots com *dóna* [verb *donar*] o *vénen* [verb *venir*] han deixat de portar accent diacrític. Actualment s'escriuen sense accent, doncs, en qualsevol dels seus significats. Per exemple: *Li dona les*

gràcies. / És una gran dona. Si venen aviat, encara em trobaran. / Venen fruita fresca.

Així mateix, segons la nova *Ortografia*, els compostos i derivats d'alguns mots que tradicionalment s'han escrit amb accent diacrític ara s'escriuen sense diacrític.

Derivats i compostos de mots amb accent diacrític

Com a norma general, els mots derivats o compostos formats a partir de monosíl·labs que duen accent diacrític no mantenen aquest accent, tret que n'hagin de dur segons les regles generals d'accentuació.

• Primer de tot, cal destacar uns quants derivats i compostos d'ús habitual que perden l'accent del mot que originàriament porta diacrític:

- **déu**: però *adeu, adeu-siau, marededeu, pregadeu, redeu, semideu...*
- **món**: però *inframón, rodamón...*
- **pèl**: però *repel, a contrapel, a l'empel...*
- **sòl**: però *entresol, paleosol, ressol, subsol...*

• Cal tenir present que els derivats dels diversos mots que tradicionalment s'han escrit amb diacrític i que ara s'escriuen sense diacrític també perden l'accent. Per exemple:

- *café molt, la molta del gra: la remolta*
- *el net, la neta: besnet, besneta; rebesnet, rebesneta; renet, reneta; quadri-net, quadri-neta...*
- *feu* (verb *fer*): *desfeu, refeu, satisfeu...*
- *venen, vens* (verb *venir*): *revenen, revens...*

Però no tots els derivats i compostos de mots amb accent diacrític perden l'accent.

D'una banda, mantenen el diacrític aquells compostos que s'escriuen amb guionet en què el mot amb accent diacrític és l'element de l'esquerra. Per exemple:

mà-llarg; pèl-blanc, pèl-mudar; més-dient, el més-enllà 'allò que espera a l'ànima després de la mort'; *déu-n'hi-do* (i *déu-n'hi-doret*), *déu-vos-guard*, etc.

D'altra banda, derivats i compostos com ara *malbé, rebé, superbé; besamà, eixugamà, guardamà, passamà, picamà, quadrumà; desús, multiús; conté, manté, reté*, etc. s'accentuen; i no és perquè mantinguin l'accent diacrític, sinó perquè han de dur accent segons les regles generals d'accentuació.

Comentari lingüístic elaborat pel Servei de Planificació Lingüística
del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya

llengua.salut@gencat.cat
canalsalut.gencat.cat/serveislinguistics